

הדישפחה הבלותחת

יעל ורחל דיין
אלמנה בודדה

ערב ראשיהשנה יצאה רחל דיין לפאריס לביילי חופשה פרטית. היא נסעה ביחד עם חברתה, אורה כהרב, מזכירתוידירתו של איש העסקים עתיריהנכסים מרדכי מאיר. לא במיקרה נבחר תאריך זה. רחל ידעה מזה זמן רב שערב יוסייהשנה הרביעי למותו של משה דיין יתפרסם בו זמנית, בחו"ל ובארץ, ספר אוטוביוגרפי של בתו, יעל. רחל גם ידעה בוודאות, למרות שלא הצליחה לשים יד על כתביהיר לפני הפירסום, שלספר יש מטרה אחת ברורה — חיטול־חשבונות מקיף איתה.

את התענוג הזה היא לא הצליחה למנוע מיעל. כמשך חודשים היא הפעילה את כל קשריה בארץ ובחו"ל במטרה אחת — לקרוא את הספר לפני פירסומו. אבל לצערה הגדול היא גילתה שהקשרים הרבים, שהיא דימתה לעצמה שיש לה, לא הועילו לה כעניין זה. (יעל עצמה טענה שהיא הציעה לרחל לקרוא את כתביה, אך שרחל, בעצת עורכיהירין שלה, סירבה, כדי לשמור לעצמה אופציה של תכריע־דיבה.)

בבדידות מזהירה

לא נותר לרחל אלא לנחש מה תכתוב יעל עליה. היה ברור לה שהנושא בה"א היריעה להתקפה יהיה רק לרחל, תוך נישול מעליב של שלושת ילדיה, יעל, אודי ואסי. אחרי מותו של דיין היא מכרה למוסיואון ישראל את האוסף הארכי-

יעל (עם בתה רחל) בהלוויית אביה
מיילחמה על הכסף

יעל בת 14

קראתי פרק מספרה של יעל דיין על אביה, והצטערתי.

ברור לגמרי שהספר כתוב בשביל השוק היהודי הבינלאומי, הרואה בדיין גיבור לאומי. לא זה בלבד שהספר נכבד כבאנגלית, כמו כל ספריה של יעל, אלא שכל שורה בו מחושבת — כמעט ואמרתיו מחושבת — כשביל השוק הזה. משום כך יש בו הרבה מאוד קיטש. אין בו רגש של אמת.

חבל אילו כתבה יעל דיין ספר של אמת על יחסיה עם אביה, זה יכול היה להיות ספר מרתק. אבל אז היתה מפסידה את השוק היהודי הבינלאומי, ולא היו מעמיים את הספר על שול־חנות הבר־מיצווה באמריקה, לצד סיפי רי של אבא אבן, מורשה. אין מתעשרים מספרים של בר־מיצווה. אני מניח שבספר האנגלי לבנימיצווה לא יופיע המיתב שכתבה יעל לרחל דיין, אחרי שהסתבר לה שאביה נישל את ילדיו מכל רכושו.

הברתי את יעל כשהיתה בת 14. באחד הימים של 1953 הודיעה לי המזכירה בטלפון הפנימי: „נמצאת כאן יעל דיין. היא רוצה לרבר איתך.“

האמתלה היתה תמונה כלשהי שצולמה בגמבורי של הצופים שבה הופיעה יעל.

דיברתי איתה, נפגשנו כמה פעמים. היא עניינה אותי. בגיל 14, היתה מבוגרת לגמרי. ליתר דיוק — היתה בה תערוכת משעשעת של בגרות וילדותיות. והיה בה משהו פאתטי מאוד. לא יכולתי שלא לחבב אותה. מבחינה מסויימת, היא היתה יתומה. משה דיין היה מנותק לגמרי ממיש־פחתו, כשם שהיה מנותק מכל אדם. הילדים יכלו להגיד לעצמם שזה „למזן המולדת“, אבל בסתר ליבם ידעו כל שלושתם כי אבא זנח אותם

מפני שהם עניינו אותו כקליפת־השום. כשביל ילדים, זוהי הרגשה נוראה. יעל חיפשה אבא. הייתי מבוגר ממנה ב־16 שנים. לפני כן נפוצה שמועה שניסתה להתיידר עם ראש משקיפ־איו"ם, גנרל קשיש, שהתלונן עליה לפני אביה, מפני שחשש שמא נשלחה אליו כדי לרגל. אחר־כך היה לה רומאן ממושך עם עיתונאי בריטי קשיש בירושלים.

בין משה דיין ובין העולם הזה שררו אז יחסי־מלחמה. ראינו בו סכנה לאומית, ולא הסתרנו זאת. תקפנו אותו על „פעולות־התגמול“, שבהן הכין את המילחמה, וחשדנו גם בכוונותיו לגבי עתיד הדמוקרטיה הישראלית מבית. הוא גמל לנו בנסיין להפוך את במחנה, עיתון הצבא, למתחרה בנו. כאשר באה יעל להתיידר איתו, זה היה, בלי ספק, גם אקט נגד אביה, מעין הפגנה נגדו.

למדתי מיעל הרבה על אופיו של דיין ועל מניעיו הנפשיים. יעל בת ה־14 ראתה אותו בעין קרה וחדרה, בלי אשליות. יחסה אליו היה, כמובן, אמביוולנטי מאוד. היא שנאה אותו, אך גם העריצה אותו, בסתר־ליבה.

פעם לקחה אותי איתה הביתה, הבית המפורסם בצהלה. אביה לא היה שם, כמובן, וגם לא אמה ואחיה. נדהמתי להיווכח כי שני אחיה נעלו את חזריהם, כאילו היו אלה חזרי בית־מלון. גדלתי במישפחה של ארבעה ילדים, שתי בנות ושני בנים, ומימי לא נתקלתי בתופעה כזאת. זה לא היה בית של מישפחה, אלא מעין פדרציה מישפחתית, שרק העזרת הנאמנה שמרה על אחדותה.

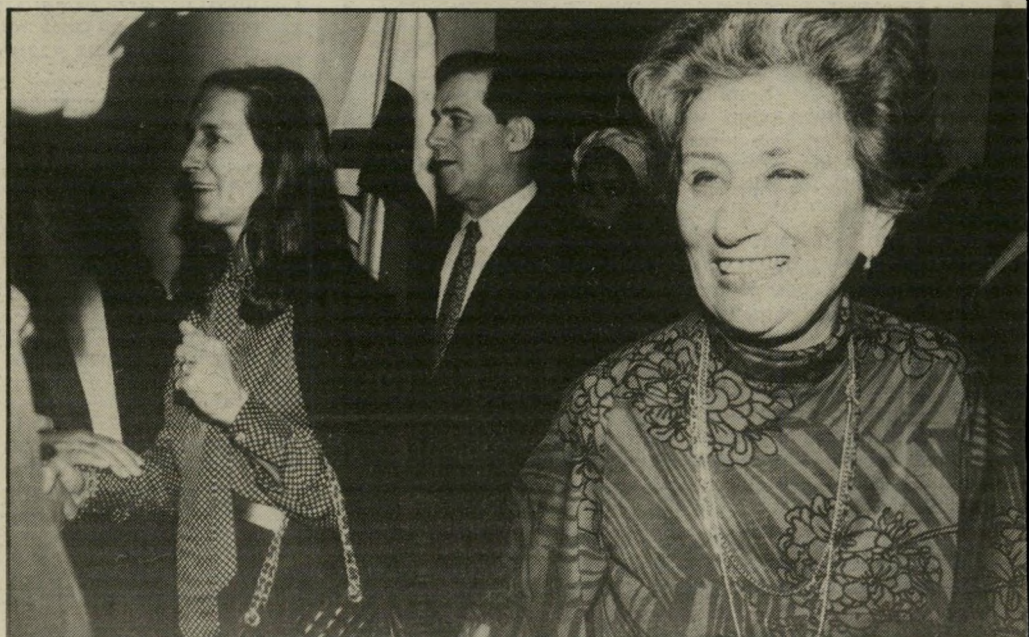
בהזמנות זו הציעה לי יעל לקחת כמתנה כמה ספרים, כאות־נפשי, מארוך־הספרים של אביה. „הוא ממילא לא קורא אותם!“ אמרה. ואכן, כל הספרים היו חדשים לגמרי, מתנות של בתי־ההוצאה, והיה ברור כי איש לא פתח אותם מעולם. מכיוון שאני תלמיד־חובב של תורת־המילחמה, לקחתי שני ספרים צבאיים שעניינו אותי ביותר. הם עדיין נמצאים אצלי

באחד הימים, כשנסעתי לאנ"גליה, אמרה לי יעל שהיא רוצה לעזור לי שם. היא נסעה כמה שבועות לפני, וכאשר הגעתי שאלה אותי עם מי אני חפץ להיפגש. היא כבר הספיקה להכיר את כל המיוזמי בעולם העי"ונות שם. העמרתי אותה במיבחן, ואכן — עורכיהיעיתונים חיזרו אחי ריה, כאילו היתה נסיכת־הכתר.

קשה היה לדעת באיזו מידה התייחסו אל יעל כאל בן־אדם עצמאי, ובאיזו מידה כאל בתו של דיין הגדול. אני מתאר לעצמי ששאלה זו הטרידה את יעל עצמה בלי הרף. זה לא הפריע לה להשתמש בשם־המישפחה שלה ללא כל סייג, כדי להשיג כל מה שרצתה להשיג. אך שאלה כזאת אינה מוסיפה בריאות וביטחון עצמי.

כספה, שאותו קיוותה לשמור לעיתות מצוקה, בערוב ימי. „מעולם לא הבנתי במניות ובבור־סה“, היא הסבירה במרירות, בהתייחסה להאשמות הצפיות של יעל במישור הכספי. ואכן, בעוד רחל נמצאת באירופה,

אולוגי הגדול שלו, שמילא את הבית והחצר בבית דיין בצהלה. המחוי היה כמיליון וחצי דולר, ולדעת רחל היה שווה פי שניים. או היא הסבירה את הסיבות למכירה בעיקר על רקע מצוקתה הכלכלית וההוצאות הכבדות הדרושות לאחסנת

רות דיין, דב שיאון ויעל
לעולם לא אתגרש מרות!

150 אלף הדולר שרחל חילקה בין ילדי דיין לא הרגיעו אותם כלל

פורסם בארץ, בערב ראשיהשנה, פרק מספרה של יעל, אבן בתו שנכתב באנגלית, המופיע עתה גם באירופה ובארצות־הברית. בפרק הראשון, שפורסם בגיליון החג של ידיעות אחרונות, חושפת יעל מיכתב אישי שהעבירה לירי רחל

האוסף הנדיר וביטוחו מפני גניבות. אחרי המכירה — היא הקפידה להשאיר לעצמה כמה מזכרות אישיות ממנו — היא השקיעה את הכסף במניות בנקאיות. בעצת הבנקאים שלה. בעת מפתות המניות הבנקאיות לפני שנתיים היא הפסידה את רוב